

Nr 506

Av herr **Ståhl m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, angående anslag för budgetåret 1959/60 till bidrag till byggnadsarbeten m. m. inom skolväsendet.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 82 framlägges förslag om anslag till statsbidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet för nästkommande budgetår. Av den i propositionen lämnade redovisningen rörande anslagsbehovet framgår vilken betydande storlek som investeringsbehovet i byggnadsföretag för skolväsendet f. n. uppgår till. För de närmast aktuella byggnadsföretagen, varmed förstås sådana företag varom ansökan om statsbidrag ligger under myndigheternas prövning eller väntas inkomma under första halvåret 1959, beräknas de sammanlagda kostnaderna till inemot 800 milj. kronor, varav ca 150 milj. kronor faller på yrkesskolbyggnader. För tioårsperioden 1959/60—1968/69 har de sammanlagda investeringsbehoven beträffande statsbidragsberättigade skolbyggnadsföretag, yrkesskolväsendet inräknat, uppskattats till omkring 2 600 milj. kronor, varav närmare 1 900 milj. kronor skulle komma på periodens första hälft. De angivna siffrorna är givetvis beräknade med utgångspunkt från nu gällande kostnader. De belyser därför den utomordentliga betydelsen av att kostnadsbesparande åtgärder genomföres med energi och skyndsamhet.

I de likalydande motionerna I: 29 och II: 31, vilka väcktes vid början av denna riksdag, har flera olika konkreta åtgärder angivits i syfte att nå ett förbilligande av skolbyggandet utan att väsentliga standardkrav eftersättes. Där redovisas hur det genom en noggrann planläggning och ett omsorgsfullare utnyttjande av den moderna byggforskningens rön borde vara möjligt att kunna begränsa kostnaderna. Särskilt understrykes i vilken omfattning besparingar står att vinna genom ett ökat paviljongbyggande. Vi förutsätter att dessa motioner upptas till prövning av riksdagen i samband med den nu framlämnade propositionen.

Vad denna angår är det med tillfredsställelse vi konstaterar, att synpunkter och tankegångar, som redovisats i de förutnämnda motionerna, i stor utsträckning även kommer till uttryck i departementschefens framställning av sin syn på skolbyggnationens aktuella problem. I vissa avseenden anser vi emellertid, att departementschefen intar en alltför avvaktande hållning och att några mera långtgående åtgärder omedelbart bör vidtagas i syfte att snabbare nå ett förbilligande av skolbyggandet. Vi anser sålunda, att det nu tillämpade statsbidragssystemet icke är helt tillfredsställande ur här angivna synpunkter. Bl. a. med hänsyn till de nya

besparingsmöjligheter som redovisats i utredningar, vilka offentliggjorts efter de nya statsbidragsbestämmelsernas tillkomst, är en särskild översyn av dem väl motiverad. Den översyn, som departementschefen berör å sid. 13 i propositionen, torde inte fylla detta krav.

Det är vidare vår uppfattning, att ett större utrymme bör beredas det ur kostnadssynpunkt betydligt fördelaktigare paviljongbyggandet. Sedan vi i motioner till 1956 års riksdag förde fram tanken på ett mera genomtänkt och vidgat användande av skolbyggnader av paviljongtyp för att lösa de akuta lokalproblemen inom skolväsendet och riksdagen gett denna tanke sitt stöd, har paviljongbyggandet i ökad utsträckning kommit till användning. Med hänsyn till de betydligt lägre kostnaderna — genomsnittligt ca 650 kronor per m² nettogolvyta mot ca 1 000 kronor per m² för s. k. permanenta lokaler — är det självfallet ett allmänt intresse av betydande vikt att ett ökat utrymme lämnas för paviljongbyggnaderna. Departementschefen redovisar i princip samma uppfattning. Han framhåller sålunda, att bland annat av samhällsekonomiska skäl och från planeringssynpunkt synes det honom angeläget att en viss omfördelning av tillgängliga investeringsresurser till förmån för ett ökat paviljongbyggande kommer till stånd. Han tillägger:

Genom att, där så kan ske, bygga erforderliga lokaler enklare och med sikte på en kortare användningstid än vad som förutsattes för permanenta anläggningar av traditionell typ kan betydande besparingar göras. Det torde knappast heller, särskilt med tanke på den snabba utvecklingen inom de tekniska och naturvetenskapliga områdena, vara rationellt att i så stor utsträckning, som nu är fallet, binda den framtida planeringen och utvecklingen på skolans område genom en alltför stabil och definitiv lösning av det aktuella byggnadsbehovet.

Detta uttalande vill vi kraftigt understryka.

Departementschefen menar emellertid att med hänsyn till den omställning i planeringen och projekteringen på det lokala planet, som en omfördelning av byggnationen i riktning mot ökat paviljongbyggande skulle medföra, så är det inte lämpligt att nu bestämt fixera storleken av denna omfördelning. Med anförd motivering anser han att av en total statsbidragsberättigad skolbyggnadsverksamhet inom det allmänna skolväsendet nästa budgetår av omkring 151 milj. kronor skulle 21 milj. kronor angivas som en riktpunkt för paviljongbyggandets omfattning. För yrkesskolväsendets del föreslår han att av totalt 38 milj. kronor skulle 8 milj. kronor reserveras för paviljongbyggande. Det skulle innebära att för det allmänna skolväsendets del — alltså exklusive yrkesskolväsendet — skulle endast omkring 15 procent bedrivas i det betydligt kostnadsbilligare paviljongbyggandets form. Vi delar departementschefens uppfattning att det med hänsyn till den lokala planeringen och projekteringen torde vara svårt att fixera en mera

bestämd ram för paviljongbyggandets del. Men statsmakterna har å andra sidan ett intresse av att det ur kostnadssynpunkt fördelaktigare byggandet främjas. Vi anser därför att den "ram" om 21 milj. kronor, som departementschefen för sin del vill förorda som en riktpunkt för paviljongbyggandets omfattning nästa budgetår inom det allmänna skolväsendet, av riksdagen bör höjas till 30 milj. kronor. Det bör framhållas att för varje miljon kronor som investeras i skolbyggnader tjänar statsverket i statsbidrag 100 000 à 150 000 kronor genom paviljongbyggandet med nuvarande statsbidragsregler. Härtill skall läggas den samhällsekonomiska vinsten som är tre gånger större.

Vi vill också framhålla, att ett ökat utrymme för paviljongbyggandet torde vara den enda realistiska möjligheten att i dagens statsfinansiella läge tillmötesgå önskemålet om mindre skolbyggnadsenheter, vilka ur pedagogiska och skolsociala synpunkter har givna fördelar.

I propositionen redovisar departementschefen, att skolhusgruppen inom statens nämnd för byggnadsforskning hittills i huvudsak koncentrerat sitt arbete på planlösningstudier på basis av lokalprogram som skolöverstyrelsen redovisat i en förra året färdigställd utredning. Dessa studier syftar till att finna ekonomiskt fördelaktiga principlösningar. Resultatet av detta arbete beräknas enligt departementschefen föreligga under innevarande budgetår. Det skall sedan fortsättas i byggnadstekniska undersökningar rörande uppvärmning, ventilation, belysning, akustik, materialval.

De studier och forskningar som här redovisas är givetvis av den största betydelse och förtjänar allt stöd. Fråga är å andra sidan om inte strävandena att nå ett billigare skolbyggande skulle stärkas, om det studie- och forskningsmaterial, som skolhusgruppen har till sitt förfogande, kunde kompletteras med rön och erfarenheter som vore mera direkt hämtade från det praktiska byggnadslivet. Vi vill m. a. o. väcka tanken på att staten t. ex. genom statens nämnd för byggnadsforskning utlyser en tävling bland byggnadsföretag eller byggnadsmateriefirmor om en pedagogiskt fullvärdig men billig utformning av ett par alternativa typ-hus för skoländamål. Formerna för en sådan tävling finge övervägas närmare. Säkerligen skulle härigenom erfarenheter från det praktiska byggnadslivet utvinnas, som snabbt skulle kunna ställas till hela skolbyggnationens förfogande.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 82 måtte

1. uttala att riktpunkten för utrymmet för det ur kostnadssynpunkt fördelaktiga paviljongbyggandet inom det allmänna skolväsendet under nästa budgetår anges till 30 milj. kronor, samt

2. hemställa att staten måtte, förslagsvis genom statens

nämnd för byggnadsforskning, utlysa en tävling bland byggnadsföretag och byggnadsmateriefirmor om en pedagogiskt fullvärdig men kostnadsbesparande utformning av ett antal olika alternativa typ-hus för skoländamål.

Stockholm den 1 april 1959

Manne Ståhl

Ebbe Rydén

S. Rimås

Gunnar Helén

Henning Gustafsson
Skellefteå
